

COMPORTAMENTUL ETIC ÎN AFACERI - UN AVANTAJ AL DEZVOLTĂRII ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

LECT.UNIV.DR. IOANA POP COHUȚ (COOR.)

STUDENT MARIUS BUZA

Facultatea de Științe Economice, Universitatea din Oradea

Str. Armatei Române, Nr. 5, Oradea

Telefon mobil: Ioana Pop Cohuț - 0722 72138; Marius Buza - 0742 560187

E-mail: ipop@uoradea.ro, buza_marius@yahoo.com

Rezumat

Corruption is a phenomenon that embraced after 1990 all the aspects of romanian society (political scene, the administration, the justice system and all the components of our economy). Finding solutions to this issue is not an easy job. We must search for all the causes that generated this scourge. For this reason the ethics has an important part.

Morală și etică

Morala este reprezentată de ansamblul normelor de conviețuire, de comportament a oamenilor unii față de alții și față de colectivitate, și a căror încălcare nu este sancționată de lege, ci de opinia publică.¹

În societatea românească, morala este legată cel mai adesea de religie, de învățatura și tradiția creștină, de distincția dintre bine și rău. În schimb etica este privită mai mult ca un mod de comportament în societate bazat pe principii și valori morale, universal acceptate ca fiind valabile.

Etica este definită ca fiind știința care se ocupă cu studiul teoretic al valorilor și condiției umane din perspectiva principiilor morale și cu rolul lor în viața socială.²

O oarecare distincție între cele două noțiuni propun Crane și Matten: Moralitatea privește normele, valorile și credințele inculcate în procesele sociale care definesc binele și răul pentru un individ sau o comunitate. Etica privește studiul moralității și aplicarea rațiunii la elucidarea regulilor și principiilor specifice care determină binele și răul în orice situație dată. Aceste reguli și principii se numesc teorii etice.³

Etica este teoria asupra moralei. Un demers etic înseamnă să reflectăm asupra principiilor generale (inclusiv pe ce bază aleg un anumit set de principii în raport cu altul) și să judecăm din perspectiva acestor principii ce ar trebui să facă o persoană, inclusiv noi înșine, într-o situație particulară.

Spre deosebire de etică, morala are o semnificativă componentă emoțională. Etica: implică mai multă detașare, explorarea și acceptarea modurilor de viață alternative. Acceptarea unei etici nu cere abandonarea unei morale private, ci considerarea celorlalte principii și norme morale ca alternative posibile în diferite contexte.⁴

Avantajele eticii în afaceri

Au existat de-a lungul timpului curante de opinie, unele dintre ele manifestându-se și acum, conform cărora etica nu poate fi alăturată afacerilor. Profitul este considerat ca fiind principiul scop al unei faceri. Însă, acesta nu înseamnă că trebuie să rămână și singurul, excluzând fără echivoc altele.

¹***DEX Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan” Ed. Univers enciclopedic, București, 1998;

² idem;

³ Crane, A.; Matten, D., *Business Ethics. A European Perspective*, Oxford University Press, 2004, p. 11, preluat după Crăciun, D., *Etica în afaceri*, <http://www.ase.ro/>;

⁴ Pop Cohuț, Ioana, *Etica în afaceri*, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2004, p. 5;

Măsurile de natură etică, cu care toate companiile se confruntă, sunt considerate că diminuează profitul. Însă, există multe exemple de astfel de companii, care nu și-au sacrificat profitul în nici un fel datorită atenției deosebite pe care au acordat-o eticii în afaceri. Iar dacă avantajele aplicării eticii în domeniul afacerilor nu pot fi observate într-un timp scurt, atunci cu siguranță ele își vor face simțită prezența în viitor.

Iată câteva motive întemeiate pentru a conduce o afacere într-o manieră etică⁵:

a) **Litigii/Evitări acuzatoare**

Fără valori etice puternice companiile ajung ușor la extreme legale – zone periculoase în care evitarea și încălcarea legii duce la procese și acuzații.

b) **Libertatea regulatorie**

Atunci când cetățenii și guvernele sunt dominate de un comportament în afaceri iresponsabil și neetic, rezultatul este o mai mare birocrație și înăsprirea legislației.

c) **Acceptul public**

Companiile care tolerează practicile neetice vor fi aproape sigur expuse, apoi boicotate și pedepsite pe piață.

d) **Încrederea investitorilor**

Investitorii de astăzi vor evita o companie care nu este responsabilă și etică. Declinul recent al pieței a rezultat în parte de la îngrijorări privind practicile contabile ne-etice.

e) **Încrederea furnizorilor/partenerilor**

Într-o eră a corporațiilor virtuale, a parteneriatelor și a întreprinderilor extinse, nici o companie nu este suficientă de una singură. Parteneriatele de succes sunt construite pe încredere și menținerea acesteia.

f) **Loialitatea clienților**

Calitatea, costul, disponibilitatea și alți factori nu sunt suficienți pentru a menține loialitatea clienților. Aceștia analizează, de asemenea, reputația companiei.

g) **Performanța angajaților**

Oamenii dau cel mai mare randament într-un mediu deschis, creativ și etic. Companiile care au o proastă reputație se confruntă cu dificultăți în atragerea și reținerea talentelor de top.

h) **Mândria personală**

Liderii și angajații companiilor se pot mândri într-adevăr cu realizările lor, dacă știu că nu au încălcat legi, nu au trișat și nu au făcut rău oamenilor pentru a-și atinge scopurile.

i) **Este corect**

Majoritatea învățătorilor morali și a liderilor în istoria oamenilor susțin faptul că, indiferent de consecințe, este intrinsec bine să faci lucrul corect și să fii etic.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică - OECD prezintă la rândul ei avantajele pe care le are aplicarea eticii în afaceri⁶:

- Avantaj pe piață;
- Performanță superioară a angajaților;
- Câștiguri în reputația managementului;
- Avantaje legale și financiare.

Între comportament neetic și corupție – un singur pas

Cauze și factori ai comportamentului neetic

La fel cum etica se aplică în toate sferele activității umane, atât în sectorul public, cât și în cel privat, la fel apare și comportamentul contrar eticii și moralei sănătoase. Astfel pentru a descoperi care sunt soluțiile în înlăturarea comportamentului neetic, trebuie să identificăm care sunt cauzele și factorii care îl determină. Printre cauzele apariției ecstuii se regasesc⁷:

- câștigul – care duce la numeroase tentații, mai ales când se anticipează un câștig consistent și, în general este de așteptat să se adopte decizii neetice;

⁵ material Junior Achievement Romania, *Etica în afaceri*, concursul național Etica în afaceri, 2004;

⁶ sursa OECD, preluat din *Adevărul economic* Nr.7(670), 23 februarie – 1 martie 2005;

⁷ Abrudan, Maria – Madela, *Management internațional*, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2003, p.138;

- conflictul de roluri – multe dileme etice care apar în organizații sunt în realitate forme ale conflictului de roluri care ajung să fie rezolvate neetic. O formă răspândită de conflict al rolurilor care generează comportamente neetice apare atunci când „rolul birocratic” al angajatului într-o organizație, intră în contradicție cu rolul de „membru al unui corp profesional”;
- competiția puternică pentru obținerea de resurse deficitare poate stimula un comportament neetic;
- personalitatea – oamenii puternic orientați spre valorile economice sunt mai expuși la un comportament neetic decât ceilalți. În plus, în abordarea chestiunilor morale de către oameni, există puncte de vedere diferite. În condiții normale, este rațional să ne așteptăm ca oamenii ce sunt mai conștienți de problemele morale, să fie tentați să evite deciziile neetice, iar cei cu o mare putere personală (machiavelici) vor fi mai dispuși să ia decizii neetice, folosindu-și puterea pentru promovarea interesului personal mai degrabă decât pentru binele întregii organizații.

Corupția în România

Conform indicelui de percepție a corupției - IPC, calculat de Transparency International⁸, cea mai mare orgație mondială de luptă împotriva corupției, în anul 2004 pentru 145 țări, 7 țări, inclusiv cele mai sarace, au obținut punctaje mai slabe de 2, dintr-un maximum de zece puncte. Corupția este percepută ca dominantă în Paraguay, Nigeria Azerbaijan și Bangladesh - cu un punctaj mai slab de două puncte. Se observa că toate aceste state se încadrează în categoria celor mai sărace țări din lume. În schimb, țările cu un punctaj peste nouă puncte, cu nivele scăzute ale percepției corupției, sunt predominant bogate: Finlanda, Danemarca, Noua Zeelanda, Islanda, Singapore și Suedia. Calculul IPC este făcut conform unei metode care cumulează sondaje și reflectă percepția oamenilor de afaceri și a analiștilor de țară, atât rezidenți cât și nerezidenți.

România se situează, conform aceluiași studiu, pe locul 87 alături de Iran și Republica Dominicană cu un punctaj de 2,9.

Efectele corupției asupra economiei naționale

Din cauza lipsei de transparență, investițiile din economie au fost de trei ori mai mici decât potențialul României. Principalele efecte ale corupției se regăsesc în nivelul de trai al populației și volumul investițiilor din economie. Gradul de corupție la nivelul unei țări constituie un factor care contribuie în foarte mare măsură la scăderea nivelului de trai al populației.

Un alt studiu, realizat de Pricewaterhouse Coopers, evidențiază impactul lipsei de transparență a mediului de afaceri asupra costului capitalului străin atras de anumite țări. Eșantionul analizat a fost alcătuit din 35 de țări de pe toate continentele, împărțite în patru grupe de venit, pentru care s-a calculat indicele de opacitate (Factor-O). Acesta a fost comparat cu indicele de opacitate al unor țări de referință (SUA, Marea Britanie, Singapore și Chile).

Din Europa Centrală și de Est au fost selectate România, Cehia, Ungaria, Polonia și Lituania. Indicele de opacitate reflectă efectele lipsei de transparență pe care țările îl au de plătit suplimentar pentru atragerea de fonduri - investiții străine directe sau împrumuturi. În calculul indicelui intră mai multe elemente: nivelul corupției, sistemul legislativ, politicile macroeconomice promovate de guvern, practicile contabile și reglementările specifice mediului de afaceri.

Rezultatul calculelor demonstrează că România pierde, în medie, 221% din investițiile străine pe an, datorită percepției ca țara lipsită de transparență. În plus, indicele de opacitate evaluat la 71 pentru țara noastră, are același efect asupra investițiilor (interne sau externe) ca o creștere de 34% a impozitului pe profit, de la 25% la 59%. Cu alte cuvinte, o reducere substanțială a corupției ar atrage mai multe investiții străine fără ca bugetul de stat să fie afectat de sistemul de facilități fiscale acordate investitorilor.⁹

Dacă se reușește schimbarea mentalității cu privire la necesitatea unui comportament etic în afaceri, efectele pozitive, pe termen lung: credibilitate, imagine pozitivă și transparență etc., ar putea

⁸ sursa: <http://www.transparency.org/>;

⁹ sursa: revista *Capital*, nr. 6, 6 februarie 2003;

determina o dezvoltare durabilă a României prin atragerea de investiții și prin obținerea încrederii partenerilor internaționali în tranzacțiile efectuate.

Bibliografie:

1. Pop Coșuț, Ioana, Etica în afaceri, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2004;
2. Abrudan, Maria – Madela, Management internațional, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2003;
3. material Junior Achievement Romania, Etica în afaceri, concursul național Etica în afaceri, 2004;
4. Crane, A.; Matten, D., Business Ethics. A European Perspective, Oxford University Press, 2004, p. 11, preluat după Crăciun, D., Etica în afaceri, <http://www.ase.ro/>;
5. ***Adevărul economic Nr.7(670), 23 februarie – 1 martie 2005;
6. ***revista Capital , nr. 6, 6 februarie 2003;
7. ***DEX Academia Română, Institutul de lingvistică „Jorgu Iordan” Ed. Univers enciclopedic, București , 1998;
8. <http://www.transparency.org/>